

Tidene har endret seg. Den håndbok for jordmødre som en gruppe britiske jordmødre har skrevet, redigert av den erfarne og produktive Maureen Boyle, er derfor ved første blick en merkelig bok. Hvor har de tenkt seg at jordmor skulle ta seg av antikoagulasjon ved trombose, monitorert av aktivert partiell tromboplastintid, trombin tid eller antifaktor-Xa? Hvor doserer de magnesiumsulfat ved eklampsianfall, tar imot fostre i seteleie og styrer med store blødninger? Noe av det som er beskrevet er så sjeldent at det ikke kan være lett for en jordmor å huske at det står om det i denne boken når det dukker opp. Det kan av og til være en trøst; man må håpe den jordmor som står alene med en uventet setefødsel, ikke husker at Løvsets dreninger er gjengitt her. Tegningen fyller en side, men det er ikke greit å si hva den viser. Noen ABC er den ikke.

Dette blir allikevel en for overfladisk holdning til prosjektet. Boken er sikkert nyttigere i deler av Storbritannia med flere hjemmefødsler enn den er i Norge. Også for den jordmor som reiser til land i den tredje verden er den sikkert en stor støtte. Men viktigere: Den gir jordmødre en ønsket, og etter mitt skjønn, nødvendig innsikt i fødselspatologi. Kunnskap om og forståelse for hva de kan gjøre i en krisesituasjon er nyttig. Boken formidler slik kunnskap, oftest pedagogisk og klart. At den stedvis egger til motsigelse, er ikke uventet.

Lest med den tanke at det ikke er sånn vi har organisert fødselshjelp her i landet, vil den helt sikkert være til glede. Fødselsleger og sykebibliotek er opplagte målgrupper ved siden av jordmødre.

Per E. Børdahl

Kvinneklinikken
Haukeland Universitetssykehus

Først og fremst for fjortiser

Diane Swanson

Smak på Einsteins hjerne!

Din guide til godt, dårlig og ren bløff i vitenskapen. 111 s., ill. Oslo: Humanist forlag, 2003. Pris NOK 198
ISBN 82-90425-60-0

Diane Swanson er en kanadisk biolog som har skrevet en rekke bøker for barn og ungdom. Forlaget markedsfører denne boken som en lettfattelig innføring i vitenskapskritikk til hverdagsbruk. Det er en bok som passer for barn på ungdomsskoletrinnet. Den er kortfattet, lettlest og rikt illustrert med tegninger.

I første kapittel introduseres leseren for noen eksempler fra vitenskapens verden, fra banebrytende oppdagelser til de mer kuriøse. Vi får vite at god vitenskap tester teorier på en systematisk måte, at den er reproduserbar og publiseres i anerkjente tidsskrifter.

I andre kapittel lærer man om viktige feilkilder i forskning. Kan resultatene være påvirket av sponsorenes interesser? Var utvalget representativt? Var det stort nok? Brukte man kontrollgruppe? Ble spørsmålene testet på forhånd? Var dataene fullstendige? Ble årsak forvekslet med korrelasjon? Dette er det beste kapitlet i boken. Det er imponerende hvor avanserte problemstillinger forfatteren greier å formidle på en enkel måte.

Tredje kapittel er viet rapportering av forskningsresultater i mediene, og det fjerde dreier seg om såkalte «tankefeller». Forfatteren advarer: Tror jeg på alt jeg hører, eller sjekker jeg det opp mot pålitelige, vitenskapelige kilder? Disse kapitlene er av mer ujevn kvalitet, i likhet med det siste, oppsummerende kapitlet.

Underveis i boken får leseren anledning til å teste sine nye kunnskaper. Avslutningsvis finner man henvisninger til nyttige bøker, tidsskrifter og nettsteder. Dessuten er det noen ordforklaringer og et stikkordregister.

Jeg ser ikke bort fra at også leger kan ha glede av denne boken. Noen synes kanskje at ymse bøker om kunnskapsbasert medisin blir for tunge og omfattende. Om du også synes denne boken blir for mye, kan du nøye deg med å lese kapittel 2. Så er du litt bedre rustet neste gang du har en legemiddelkonsulent på kontoret.

Hogne Sandvik

Institutt for samfunnsmedisinske fag
Universitetet i Bergen

Med krigeren som ideal

Meira Weiss

The chosen body

The politics of the body in Israeli society. 176 s.
Stanford, CA: Stanford University Press, 2002.
Pris USD 49,40
ISBN 0-8047-3272-8

Skrevet i utlendighet som en av flere forutsetninger for at denne boken både ble til og ble slik den er, representerer den et samfunnsvitenskapelig bidrag til den store diskursen om hva et samfunn er, hva som konstituerer det og hvilke verdier som strukturerer dets indre liv. Men den representerer også et bidrag til kunnskapen om hvordan medisinen som fag inngår i samfunnsprosjekter og verdisystemer – ikke primært som vitenskap, men som verdiforvalter. Den representerer følgelig viten om hvordan medisinen virker som et politisk redskap.

Forskende mennesker i vestlige land har nesten avvent seg med å tenke at de, som forskere, kan komme i skade for å generere kunnskap som vurderes som så farlig av det faget eller samfunnet de forsker i at forskeren kan risikere sin hjemstavsrett

i enten fag eller samfunn. Det jeg mener er vitenskap som krever mot å publisere, som er så kritisk eller så avslørende at den oppfattes som farlig eller for avslørende av faget eller samfunnet den utsier noe om.

Slik vitenskap er fremlagt av Meira Weiss som innehar en lærestol i sosiologi ved Hebrew University Jerusalem. Hennes bidrag til kroppens sosiologi handler om analyser av sosial og medisinsk praksis i dagens Israel, et samfunn med helt særpregede historiske, politiske og demografiske kjennetegn. Dette særpreget og dets iboende implikasjoner for staten Israel og dens innbyggere, kjennetegnes av militarisme og sexisme, og av en konsistent dyrking av en bestemt type kroppslig perfektjon. Samfunnets perfektjonering av kropp – med ikke ubetydelig hjelp fra medisinen – tar mål av den perfekte kroppen som er krigerens kropp.

Weiss dokumenterer hvordan et samfunn som forstår seg som både utvalgt og omgitt av fiender, frembringer et menneskesyn som ikke godtar annet enn krigsdyktighet. Kropper velges og skapes gjennom prenatal diagnostikk, foreldrenes forkasting av barn med misdannelser, premilitær skoleidrett, organisert fritid for barn, og ikke minst, gjennom militærplikt og utvalg til elitestyrker. Krigsheltenes dyrking, samfunnets minneritualer, foreldrenes uttrykk for sorg ved tap av voksne barn i krigshandlinger, og familiens vektlegging av ære knyttet til deres barns militære karrierer, alt dette er flettet sammen til kulturelle forståelsesrammer for krigeren som ideal og den stridsdyktige kroppen som mal.

Weiss viser på konsistent måte hvordan en militaristisk diskurs og militær tankegang preger både offentlig politikk og privat moral. Den utvalgte kroppen, i enhver forstand, er mer enn en nøkkelmetafor for hennes lesing av sosial praksis i dagens Israel. Den virker som et slags grunntema for både selvforståelse og anseelse. Unge mennesker som ikke fyller militærets kroppslige krav har problemer som hefter ved å være stigmatisert. Foreldre som ikke primært fremmer barns fysiske fostring men andre av barnets evner, må legitimere dette.

Weiss er, som tidligere offiser, kvinne, mor til to barn og forsker, både borger og opponent samtidig. Hun utforsker mange slags grenser ved å observere rettsmedisinsens identifikasjonsarbeid av selvmordsbombernes effekter. Hun er både deltaker og tilskuer. Ut fra denne posisjonen viser hun at vitenskap om samfunn og mennesker nødvendigvis er verdiladet – og følgelig også farlig.

Anne Luise Kirkengen

Oslo